

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten (U 4/2024 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Juha Roppola, maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristöneuvos Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö
- tutkimuspäällikkö, johtava tutkija Kari T. Korhonen, Luonnonvarakeskus
- kansainvälisten- ja EU-metsäasioiden päällikkö Maija Rantamäki, Metsäteollisuus ry
- johtava EU-metsäasiantuntija Jaana Kaipainen, Suomen metsäkeskus
- järjestöpäällikkö Ilpo Puputti, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry
- asiantuntija Maria Pohjala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- monimuotoisuusasiantuntija Liisa Toopakka, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen ympäristökeskus

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio julkaisi ehdotuksensa (COM(2023)728 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten.

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä asetusehdotuksen tavoitetta tukea näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja edistää metsävaratiedon avointa saatavuutta. Valtioneuvosto kannattaa niin ikään johdonmukaisen ja laadukkaan metsätiedon keräämistä. Valtioneuvoston mukaan erityisen tärkeää on kansallisen tason trendien seurannan mahdollistavan metsätiedon harmonisointi EU-tasolla.

Valtioneuvosto katsoo, että metsäluonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen seurantaa parantamalla on tärkeää ja samalla osa ilmastonmuutoksen torjuntaa. Asetusehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin riittävällä tavalla huomioida jäsenvaltioiden keskinäiset eroavaisuudet ja olosuhteiden muutokset. Lisäksi tulisi tarkentaa, miten kerätyt metsätiedot tuovat konkreettista lisäarvoa ja tukevat asetusehdotuksen tavoitteita.

Valtioneuvosto toteaa, että Suomi on sitoutunut toimittamaan tilastotietoa EU:n ja kansainväliin metsiin liittyviin prosesseihin, mutta tarpeetonta hallinnollista taakkaa päällekkäisistä raportoinneista on vältettävä. Raportoinnin tulisi myös palvella mahdollisimman hyvin eri toimijoiden tarpeita.

Maantieteellisesti tarkka tunnistusjärjestelmä

Valtioneuvosto tukee uusien menetelmien kehittämistä ja hyödyntämistä osana EU:n seurantakehikkoa. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että ensisijaisena tavoitteena tulisi olla, että jäsenvaltiotasolta tilastotietoa hyödynnettäisiin laajemmin ehdotetun karttajärjestelmän sijaan. Karttajärjestelmän hyödyllisyyttä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon karttapohjaisten tietojen ja niiden tulkinnan luotettavuuteen nykyisellään liittyvät haasteet. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota aineiston riittävän laadun varmistamiseen. Tämä on erityisen tärkeää, sillä järjestelmä on tarkoitettu laajan joukon käyttöön jäsenvaltioista maanomistajiin ja yrityksiin. Samalla aineiston laatuun liittyvät vastuukysymykset tulisi määritellä tarkasti ottaen huomioon, että tietoa on tarkoitus käyttää laajasti muun muassa tutkimuksessa, seurannassa ja markkinaehtoisessa toiminnassa.

Nykyisten järjestelmien hyödyntäminen

Valtioneuvoston mukaan EU:n metsien tilan seurantajärjestelmän tulisi perustua mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin valtakunnan metsien inventointitietojen harmonisoitiin. On tärkeää, että uudessa sääntelyssä otettaisiin huomioon mahdollisuus hyödyntää Suomessa jo käytössä olevia seurantatietoja ja -järjestelmiä. Uusi kerättävä tietovaranto ei saisi syrjäyttää jo nyt kerättyä laadukasta kansallista tietoa ja pitkiä aikasarjoja.

Valtioneuvoston mukaan ehdotuksen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi pyrkiä rajaamaan. Valtioneuvosto toteaa, että erityisiä lisäkustannuksia aiheuttaisi vanhojen ja luonnontilaisten eli iki- ja aarniometsien kartoittaminen.

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

Oikeusperusta

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan ehdotuksen oikeusperusta (SEUT 192 artiklan 1 kohta) on lähtökohtaisesti asianmukainen, sillä ehdotuksella osaltaan myötävaikutetaan SEUT 191 artiklan 1 kohdassa määriteltyjen unionin ympäristöpolitiikan tavoitteiden saavuttamiseen. Jatkokäsittelyssä tulisi kuitenkin vielä arvioida tarkemmin ehdotetun sääntelyn ulottuvuutta, yksityiskohtaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta suhteessa jäsenvaltioiden päätäntävaltaan metsäpolitiikassa. Valtioneuvosto korostaa, että metsäpolitiikka kuuluu jatkossakin jäsenvaltioiden kansalliseen päätösvaltaan.

Tietosuojaesitykset

Valtioneuvosto huomauttaa, että metsien tilan seurantaan koskevat tiedot olisivat osin tilastotietoa. Tiedon luotettavuuden varmistamiseksi olisi tärkeää, että tilaston perusaineistot, ml. kerättyjen koelajien sijaintitiedot, olisivat salassa pidettäviä (ns. tilastosalaisuus) EU:n tilastoasetuksen mukaisesti. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen suhdetta EU:n tilastoasetukseen, ympäristötietodirektiiviin sekä tietosuojaesitykseen selkeytetään ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Valtioneuvosto korostaa, että vaikka asetusehdotuksella ei luoda uusia velvoitteita henkilötietojen keräämiseksi, sillä olisi kuitenkin välillinen yhteys myös henkilötietoihin, koska tarkat karttatiedot ovat usein Suomessa yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön silloin, kun kiinteistön omistus tai hallintaoikeus kuuluu luonnolliselle henkilölle (=henkilötietoja). Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että asetusehdotus on myös henkilötietojen suojaan liittyvien EU:n tietosuoja-asetuksen säännösten mukainen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä ehdotuksen lähtökohtaa, että metsätietojen jakamisessa huomioidaan mahdolliset turvallisuusnäkökulmat.

Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset

Komissiolle ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan liittyen valtioneuvosto korostaa liitteen II metsätietoihin liittyvien muutosten ennakoinnin haasteita. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella liitteen II mukaisten indikaattoreiden muuttamiseen delegoiduilla säädöksillä. Samoin valtioneuvosto korostaa sitä, että täytäntöönpanovallan siirtoa koskevalla sääntelyllä, varsinkin 8 artiklan 3 kohdan (liitteen III menetelmien ja metsätietojen tarkempi määrittely) osalta, voisi olla tässä vaiheessa vaikeasti ennakoitavia hallinnollisia ja kustannusvaikutuksia. Ehdotettua toimivallan siirtoa on vielä tarkasteltava huolellisesti ehdotuksen jatkoneuvotteluissa ja samalla tulisi kiinnittää huomiota sen tarkkarajaisuuteen ja täsmällisyyteen.

Jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat

Valtioneuvoston mukaan jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat osaltaan edistävät metsiin liittyvien tavoitteiden saavuttamista EU:ssa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenvaltioiden metsäsuunnitelmat säilyvät vapaaehtoisina, kuten komissio on nyt esittänyt. Jäsenvaltiot voivat myös tukea toisiaan parhaiden käytänteiden vaihtamisessa näiden metsäohjel-

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

mien tai -strategioiden valmistelussa ja toteutuksessa sekä tehdä samalla kansallisia metsiin liittyviä tavoitteitaan tunnetuksi laajalti.

Pysyvän metsäkomitean uudistaminen

Valtioneuvosto katsoo, että komission pysyvällä metsäkomitealla tulee olla keskeinen ja kokonaisvaltainen rooli EU:n metsäasioiden käsittelyssä.

Valtioneuvosto tarkentaa kantojaan ehdotuksiin tarvittaessa neuvotteluiden edetessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

EU:n metsästrategian tavoitteena on osana vihreän kehityksen ohjelmaa edistää kestävä metsätaloutta kokonaisvaltaisesti ja synergiassa ilmasto- ja biodiversiteettitavoitteiden kanssa. Komissio on antanut metsästrategiaan perustuvan asetusehdotuksen, jonka tavoitteena on varmistaa johdonmukainen ja laadukas seuranta, jonka avulla voidaan seurata metsiä koskevien EU:n tavoitteiden, poliittisten päämäärien ja tavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien luonnon monimuotoisuus, ilmasto ja kriisitoimet. Komissio arvioi, että erityisesti luonnon monimuotoisuuteen liittyviä tietoja ei ole pyritty yhdenmukaistamaan, mikä vaikeuttaa EU:n laajuista metsäekosysteemin tilan arviointia. Metsiin kohdistuu kuitenkin yhä enemmän painetta ilmastonmuutoksen, ihmisen toiminnan ja maankäytön muutosten takia. Ilmastonmuutos ja biodiversiteetin heikkeneminen liittyvät toisiinsa, ja metsäpalo- ja metsätuholaisuhkat ovat kasvussa. Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan korostaa ilmasto- ja biodiversiteettitavoitteiden kiinteää yhteyttä ja pitää tärkeänä asetusehdotuksen tavoitetta yhdenmukaistaa metsätietoa EU-tasolla, tukea näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja edistää metsävaratiedon avointa saatavuutta. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota erityisesti seuraaviin näkökohtiin.

Oikeusperusta

EU:n perussopimuksissa ei nimenomaisesti mainita metsiä, joten unionilla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa, vaan se kuuluu ennen kaikkea jäsenvaltioiden toimivaltaan. Monet EU:n toimet vaikuttavat silti metsiin. Tällaisia politiikkatoimia sisältyy esimerkiksi biodiversiteettistrategiaan, ennallistamisasetukseen, metsäkatoasetukseen, biotalousstrategiaan ja RED III -direktiiviin. Valiokunta korostaa metsien monipuolista merkitystä Suomelle niin talouden, työllisyyden kuin virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että metsäpolitiikka tulee pitää jatkossakin kansallisissa käsissä ja tämän peruslähdekohdan tulee näkyä selkeästi myös asetusehdotuksen sisällössä. Osittain näin onkin, kun asetusehdotuksen mukaan esimerkiksi jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat säilyvät vapaaehtoisina. Asetusehdotuksella perustetaan seurantakehys, eikä sen tule johtaa metsäkäytön rajoituksiin.

Metsät peittävät yli 75 % Suomen maapinta-alasta, ja Suomi on siten suhteellisesti Euroopan metsäisin maa. Puuntuotantoon soveltuvaa metsämaata on 20,3 milj. hehtaaria ja kitumaata 2,6 milj. hehtaaria. Pinta-alaltaan laskettuna Suomessa on 14 % Euroopan metsistä¹, vaikka väestön osuus on vain 1,24 % kokonaisväestöstä. Metsäpinta-alasta noin 60 % on yksityisomistuksessa sekä

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

Suomessa että EU:n muissa jäsenmaissa. Valiokunta huomauttaa, että kun EU:n suora toimivalta metsäpolitiikassa puuttuu, komission tulee ottaa huomioon metsien suhteellisesti suurin merkitys niin Suomelle kuin yksityisille metsänomistajille.

Valiokunta korostaa, että metsänomistajan yksityisyyden- ja omaisuudensuojasta sekä metsätaloustoimia koskevasta päätäntävällästä tulee pitää sääntelyssä huolta. Suomessa metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain mukaisesta metsätietojärjestelmästä valtaosa on avoimesti saatavilla. Avoimen metsä- ja luontotiedon yhteydessä ei kuitenkaan luovuteta metsänomistajien henkilö- tai yhteystietoja, jotta metsänomistajien yksityisyydensuoja ei vaarantuisi. Huomioon on otettava myös se, että julkisesti saatavilla olevat liian yksityiskohtaiset tiedot erityisistä luon- tokohteista voivat vaarantaa myös metsäluonnon suojeluun liittyviä tavoitteita.

Nykyisten järjestelmien hyödyntäminen ja tiedon luotettavuus

Valiokunta pitää tärkeänä ehdotuksen tavoitetta saada harmonisoitua vertailukelpoista metsätieto- ta. Harmonisoidun metsätiedon tuottaminen koko EU:n laajuisesti on tarpeen jäsenvaltioiden vertailun mahdollistamiseksi. Valiokunta toteaa, että Suomi toimittaa jo tilastotietoa EU-proses- seihin ja kansainvälisiin metsiin liittyviin prosesseihin. Luonnonvarakeskus tuottaa valtakunnan metsien inventoinnilla (VMI) tietoa Suomen metsävaroista, metsien terveydentilasta ja moni- muotoisuudesta sekä hiilivaroista ja niiden muutoksista. Vuodesta 1921 alkaen toteutettu inven- tointitieto pohjautuu tilastolliseen otantaan ja yli sadan muuttujan mittaamiseen vuosittain eri puolilla Suomea sijaitsevilta koealoilta. Luonnonvarakeskuksen ohella erityisesti Suomen metsä- keskus tuottaa tarkempaa metsä- ja luontotietoa käytännön toimijoiden tarpeisiin. Luonnonvara- keskus korostaa, että valtakunnan metsien inventoinnin pysyvien koealojen sijainti ei voi olla jul- kista tietoa seurannan luotettavuuden turvaamiseksi. Koealatietojen kokoaminen komission teh- täväksi merkitsisi päällekkäistä työtä ja kustannusten kasvua.

Valiokunta korostaa, että uuden mahdollisen seurantakehyksen tulee hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti jo käytössä olevaa seurantatietoa ja -järjestelmiä eikä luoda päällekkäistä järjestel- mää, joka aiheuttaisi tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Asetuksen ei arvioida ai- heuttavan Suomelle suuria suhteellisia kustannuksia jo olemassa olevan kehittyneen metsien seu- rantajärjestelmän johdosta. Kannatettavaa on se, että valitut indikaattorit ovat valtaosin jo nykyi- sin käytössä olevia, ja siksi niiden toimittamiseen on hyvä valmius. Erityisiä lisäkustannuksia ai- heuttaisi kuitenkin asetusehdotuksessa tarkoitettujen iki- ja aarniometsien eli vanhojen metsien ja luonnontilaisten metsien kartoittaminen. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan kartoituksen te- keminen edullisesti pelkän kaukokartoitustiedon varassa ilman maastohavainnointia voisi johtaa hyvin suuriin kustannuksiin metsätaloudelle ja metsänomistajille. Myös jos liitteessä II ehdotetut lisämuutujat tulisivat delegoidun säädöksen perusteella seurattaviksi, olisivat lisäkustannukset huomattavan suuret. Koska Suomi on Euroopan metsäisin maa, uuden yksityiskohtaisen tiedon kerääminen maksaa suhteellisesti eniten. Komission vaikutustenarviointiraporttiin sisältyvä kus- tannusarvio voi näistä syistä olla huomattavasti aliarvioitu.

Valiokunta kiinnittää huomiota asetusehdotuksen metsäyksikön käsitteen ongelmallisuuteen ja monitulkintaisuuteen. Metsäyksikön määritelmän tulisi olla yksiselitteinen. Metsäyksikön koon

1 <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/105/euroopan-unioni-ja-metsat>

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

tulee myös olla riittävän suuri raportoinnin luotettavuuden varmistamiseksi. Myös metsäyksiköiden ja niiden tunnistusjärjestelmän käyttötarkoituksen tulee olla selkeä ja perusteltu. Käyttötarkoituksen epämääräisyyteen liittyy riski siitä, että metsäyksiköiden tunnistusjärjestelmän kautta metsiin tehdään keinotekoisia rajoja, jotka hankaloittavat metsätaloutta, lisäävät hallinnollista taakkaa ja ovat mahdollisesti tietosuojan näkökulmasta ongelmallisia.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä sen tarkentamista, miten kerätyt metsätiedot tuovat konkreettista lisäarvoa ja että ehdotetun karttajärjestelmän sijaan tulisi ensisijaisesti hyödyntää jäsenvaltioista tilastotietoa. Poliittikasunnittelun tulee perustua luotettavaan tietoon kuten lainsäädännönkin. Kaukokartoituksella tuotetun tiedon luotettavuutta ei kuitenkaan voida käyttökelpoisella tavalla arvioida, eikä karttatiedon yhteyttä EU-tason päätöksentekoon ole osoitettu. Karttamuotoinen tieto on arvokasta metsätalouden operatiivisessa toiminnassa, mutta EU-tasolla tällaista järjestelmää ei pidetä tehokkaana.

Digitalisaation mahdollisuuksia ja uudenlaisia kaukokartoitukseen ja maastohavainnointiin perustuvia seurantamenetelmiä kehittämällä voidaan lähtökohtaisesti parantaa tiedon laatua ja tiedonkeruun kustannustehokkuutta. Satelliittidatalla voidaan kuitenkin vain rajallisesti kuvata metsien terveyden kehitystä ja luotettavin tieto saadaan maastomittauksilla. Koska satelliittitiedon käyttöön liittyy kuvien erotuskyvyn ja laadun osalta tulkintariskejä, on jatkovalmistelussa kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden mahdollisuuteen tarkastaa tietoja ja oikaista virheellistä tietoa maastovalidointien perusteella. Maastotarkastukset ovat kuitenkin kalliita. Valiokunta pitää tärkeänä, että seurantajärjestämän yhdenmukaistaminen ei johda tiedon luotettavuuden heikentymiseen.

Luonnon monimuotoisuus

Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että metsäluonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen seuranta parantamalla on tärkeää ja samalla osa ilmastonmuutoksen torjuntaa. On kuitenkin tärkeää, että ehdotuksen jatkovalmistelussa otetaan riittävästi huomioon jäsenvaltioiden keskinäiset eroavaisuudet ja olosuhteiden muutokset. Valiokunta korostaa tarvetta monipuolistaa käytettyjä metsänhoitomenetelmiä tukeutuen tieteelliseen tietoon ja olemassa oleviin suosituksiin metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Jäsenvaltioiden erilaisuus tulee kuitenkin ottaa huomioon. Erityisesti metsäisissä jäsenvaltioissa seurantatieto on kehittynyttä ja käytössä on myös laajoja mittaristoja, kun taas osalle jäsenvaltioista riittää myös suppeampi mittaristo kuvaamaan metsäpolitiikkatoimien ja metsien tilan kehittymistä.

Nykyinen valtakunnan metsien inventointi sisältää laajasti mittauksia, jotka koskevat metsävaroja (puuston tilavuus, kasvu ja laatu), metsien terveyttä ja hiilivarastoja. Suomessa ei kuitenkaan tällä hetkellä kerätä kaikkia asetusehdotuksessa edellytetyjä tietoja, kuten vanhojen ja luonnonmukaisten metsien sijainti. Sijaintitiedot ovat olennaisia uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanon kannalta, sillä direktiivin kriteerien mukaan niistä kerätty puu ei ole kestävä. Metsälinnuista kerättävän tiedon muuttuminen mahdollisesti pakolliseksi aiheuttaisi lisäkustannuksia, sillä tällä hetkellä se perustuu vapaaehtoisten suorittamaan vakiolinjalaskentaan. Valiokunta toteaa, että metsien monimuotoisuutta kuvaavia indikaattoreita on tarvetta kehittää kattavammaksi jatkossa myös Suomessa biodiversiteettiä koskevien tavoitteiden edistämiseksi. Toisaalta on tarpeellista jatkaa Suomessa jo kerättäviä eräitä metsien ekologista tilaa kuvaavia tietoja, joita ase-

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

tusehdotuksessa ei ehdoteta kerättäväksi. Näitä ovat esimerkiksi lahopuusto, puuston ikärakenne tai maaperän ja hydrologian muokkaus. Kustannuspaineen kasvaessa on tärkeää löytää hallinnollisesti tarkoituksenmukaisimmat ratkaisut tarvittavien tietojen kokoamiseen ja niiden luotettavuuden varmistamiseen. Valiokunta korostaa siksi, että asetusehdotuksen tulee sisältää riittävästi kansallista joustoa siitä aiheutuvien kustannusten pitämiseksi kohtuullisina.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että kehittymässä ovat parhaillaan myös hiili- ja luontoarvomarkkinat. Vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta voi ostaa ilmastoyksiköitä, joita käytetään ilmastoväittämien tekemiseen yritysten, tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa. Ilmastoväittämiä ovat esimerkiksi lupaukset tuotteen tai palvelun hiilineutraaliudesta. Luontoarvomarkkinoita pilotoidaan Suomessa parhaillaan maa- ja metsätaloustuottajien keskusliiton MTK:n Luontoarvot.fi-palvelussa, jota SITRA rahoittaa. Palvelun avulla maanomistajat voivat tarjota metsissä olevia monimuotoisuuskohteita suojeluun tai tehdä toimia, joilla kohteen monimuotoisuutta parannetaan. Vastaavasti luontoarvoista kiinnostuneet kansalaiset, organisaatiot ja yritykset voivat ilmoittaa palvelussa, että haluavat hankkia luontokohteita, rakennepiirteitä tai vaikkapa ennallistamistoimia. Alkuvaiheessa palvelun tavoitteena on selvittää eri toimijoiden kiinnostusta hankkia luontoarvoja. Valiokunta korostaa, että vapaaehtoisten hiili- ja luontoarvomarkkinoiden vakiintumisen ja uskottavuuden kannalta keskeistä on kuluttajien luottamus, ja luottamuksen kannalta keskeisessä asemassa on luotettava seuranta, raportointi ja todentaminen. Hiilipoistumien ja muiden ekosysteemipalveluiden tulosperusteisuuden mittaamiseen hanketasolla tarvitaan uudenlaista seuranta- ja arviointimetodologiaa, jolla voidaan varmistaa tehtyjen toimien mahdollisimman tarkat luonto- ja ilmastovaikutukset. Seurannan kehittäminen on siten lähtökohtaisesti tärkeää, mutta sitä, miten tarkkaan siitä on tarkoituksenmukaista säätää velvoittavasti EU-tasolla, on tarpeen arvioida huolellisesti.

Delegoitu säädösvalta

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella liitteen II mukaisten indikaattorien muuttamiseen delegoiduilla säädöksillä. Myös täytäntöönpanovallan siirtoa koskevaan sääntelyyn liittyy vaikeasti ennakolta arvioitavia hallinnollisia ja kustannusvaikutuksia. Valiokunta muistuttaa, että komissiolle siirrettävän toimivallan on aina oltava tarkkarajaista, oikeasuhtaista, tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Kuten edellä on todettu, komission arvioimat kustannukset mahdollisesta lisämitausvelvoitteiden asettamisesta vaikuttavat epärealistisilta ja huomattavasti aliarvioiduilta. Tarkoituksenmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden määrittelyssä on otettava huomioon EU:n puuttuva oikeusperusta metsäpolitiikassa ja Suomen asema Euroopan metsäisimpänä maana, jolloin kustannukset ovat suhteellisesti suurimmat. Delegoituihin säädöksiin on siksi suhtauduttava erittäin kriittisesti ja rajattava niiden määrä välttämättömiin ja sellaisiin, ettei niistä voi seurata aiheutuvien kustannusten monikymmenkertaistumista arvioituun verrattuna.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp

Helsingissä 20.3.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Pinja Perholehto sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
varajäsen Janne Jukkola kok
varajäsen Ville Väyrynen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

**Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp
Eriävä mielipide 1**

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Vasemmistoliitto ja vihreät eivät voi yhtyä valiokunnan epärakentavaan kantaan.

Komission asetusehdotus on kannatettava. Harmonisointia, vertailukelpoista metsätietoa tarvitaan monien metsiin välillisesti tai suoraan vaikuttavien EU:n nykyisten politiikkojen johdonmukaisen ja tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseen. Näitä ovat esimerkiksi metsäkatoasetus, LULUCF, uusiutuvaa energiaa koskeva direktiivi ja mahdollinen tuleva ennallistamisasetus. Tiedon tuottaminen EU:n laajuisesti mahdollistaisi jäsenvaltioiden objektiivisen vertailun ja metsiin liittyvän lainsäädännön seurausten arvioinnin. Tämä olisi paitsi ympäristön myös Suomen etu.

Suomelle ei koituisi komission arvion mukaan suuria suhteellisia kustannuksia, koska Suomella on jo kehittynyt metsien seurantajärjestelmä. Nykyinen valtakunnan metsien inventointi sisältää laajasti mittauksia koskien metsävaroja mukaan lukien puuston tilavuuden, kasvun ja laadun, metsien terveyden ja hiilivarastot. Puutteita on etenkin metsien monimuotoisuutta kuvaavien indikaattorien osalta myös Suomessa. Monimuotoisuuden osalta kerätään tietoja lähinnä putkilokasveista, joten monimuotoisuuden seuranta tulee kehittää kattavammaksi myös Suomessa. Lahopuustoon, puuston ikärakenteeseen tai maaperän ja hydrologian muokkaukseen liittyviä tietoja, joita ei ehdoteta asetuksessa kerättäviksi, tulisi edelleen kerätä kansallisesti. Tämä on tarpeellista, jotta luonnon monimuotoisuus voidaan ottaa paremmin huomioon metsien käytössä. Suomalaisen metsäluonnon monimuotoisuus on nykyisten metsänkäyttötapojen seurauksena pahoin heikentynyt.

Suomessakaan ei kerätä kaikkia jäsenmaille kerättäviksi osoitettuja tietoja. Tällaista tietoa on esimerkiksi vanhojen ja luonnonmukaisten metsien sijainti. Tieto niiden sijainnista on kuitenkin oleellinen muun muassa uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanon kannalta. Direktiivin kriteerien mukaan niistä kerätty puu ei ole kestävä. Lisäksi Suomi on sitoutunut suojelemaan jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät EU:n biodiversiteettistrategian 2030 avaintavoitteen mukaisesti. Tätä varten täytyy tehdä maastokartoituksia. On kuitenkin niin, että vaikka valtioneuvoston kannassa todetaan, että vanhojen metsien ja luonnontilaisten metsien kartoituksista aiheutuisi Suomessa erityisiä lisäkustannuksia, kaikkein edustavimmat luonnontilaiset ja vanhat metsät on Suomessa kuitenkin monin paikoin jo hyvin kartoitettu. Esimerkiksi valtion mailla viime vuosina kartoituksia on tehty mm. Luonnonmetsätyöryhmän ja Sapmín luonnonmetsien osalta (Syrjänen ym. 2024).

Tällä hetkellä metsälinnuista kerättävä tieto perustuu vapaaehtoisten suorittamaan laskentaan. Seurantavelvoitetta tulisi jatkaa, ja vapaaehtoisten tekemä työ tulisi resursoida kunnolla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp
Eriävä mielipide 1

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 20.3.2024

Mai Kivelä vas
Jenni Pitko vihr

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2024 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Useissa asiantuntijalausunnoissa esille tuodun perusteella ja ottaen myös huomioon pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaukset liittyen metsäpolitiikan pysymiseen kansallisessa päätösvallassa ja yleisesti metsäalan toimintaympäristön ennakoitavuuden turvaamiseksi tulee valiokunnan ottaa selkeä kanta delegoidun säädösvallan osalta.

Delegoitu säädösvalta

Lausuntoluonnoksen kappaleessa 13 lausutaan seuraavasti: Valtioneuvosto suhtautuu varauksella liitteen II mukaisten indikaattorien muuttamiseen delegoiduilla säädöksillä. Myös täytäntöönpanovallan siirtoa koskevaan sääntelyyn liittyy vaikeasti ennakolta arvioitavia hallinnollisia ja kustannusvaikutuksia. Valiokunta muistuttaa, että komissiolle siirrettävän toimivallan on aina oltava tarkkarajaista, oikeasuhtaista, tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Kuten edellä on todettu, komission arvioimat kustannukset mahdollisesta lisämittausvelvoitteiden asettamisesta vaikuttavat epärealistisilta ja huomattavasti aliarvioituilta. Tarkoituksenmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden määrittelyssä on otettava huomioon EU:n puuttuva oikeusperusta metsäpolitiikassa ja Suomen asema Euroopan metsäisimpänä maana, jolloin kustannukset ovat suhteellisesti suurimmat.

Varauksellisuuden sijaan suhtautumisen liitteen II indikaattoriluettelon muuttamiseen delegoiduilla säädöksillä tulee olla selkeästi kielteinen. Lisäksi asetuksen soveltamisalan ja sisällön kannalta keskeisistä seikoista tulee säätää asetuksessa eikä säädösvaltaa tältä osin tule delegoida komissiolle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 20.3.2024

Vesa Kallio kesk
Hanna Kosonen kesk